

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากประเทศเนเธอร์แลนด์ ในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของไทย

Factor influencing the inflow of foreign direct investment from Netherlands in the food processing industry, Thailand

ศยามล ปันประเสริฐ¹, หยาดรุ้ง มะวงศ์ไ้^{1*} และ วงศกร นิลโสม¹

Sayamol Punprasert¹, Yardroong Mawongwai^{1*} and Wongsakorn Nilsom¹

บทคัดย่อ: การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมอาหารส่งผลกระทบต่อความ
กินดีอยู่ดีของเกษตรกร วัตถุประสงค์งานวิจัยนี้เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจาก
ประเทศเนเธอร์แลนด์ในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร ผลงานวิจัยพบว่า ค่าจ้างแรงงาน อัตราแลกเปลี่ยนค่าเงิน
ยูโรอัตราเงินเฟ้อภายในประเทศ การนำเข้าสินค้ามูลค่าการส่งออกและมูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ
ในปีผ่านมามีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และเสถียรภาพ
ทางการเมืองที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ปัจจัยดังกล่าวมีทั้งปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้และที่ควบคุมได้ การหวัง
พึ่งพาการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพียงอย่างเดียวนั้นไม่สามารถทำได้ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาในด้าน
โครงสร้างการผลิตและเทคโนโลยี เพิ่มทักษะแรงงาน และเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า เพื่อรักษาเศรษฐกิจของไทย
ให้มีเสถียรภาพ

คำสำคัญ: การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ, อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป

ABSTRACT: Foreign Direct Investment (FDI) into food processing industry in Thailand,
is directly affect to farmer's well-being. This study aims to analyze the factor influencing
of FDI from Netherlands on food processing industry. The study found that wage, exchange
rate, inflation, import and export value were effect to FDI at the 99% confident interval level.
The volume of FDI in last year and the political stability were also effect to FDI at the 95%
confident interval level. From the result, factor affecting on FDI compound to controllable
and uncontrollable factors. Therefore, Thailand cannot lean only on FDI. Developing the
technology of production, increasing in labor skill and value added in food product are the
one of many solutions to stabilize Thai's economy.

Keywords: Foreign Direct Investment (FDI), Food Processing Industry

¹ สาขาเศรษฐศาสตร์การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000
Major of Agricultural Economics, Faculty of Agriculture, Khon Kean University, Naimueang, Mueang,
Khon Kean 40000

* Corresponding author: thunma@kku.ac.th

บทนำ

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) มีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย นอกเหนือจากเงินที่เข้ามาลงทุนแล้วการส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตขั้นสูงจากบริษัทแม่ที่อยู่ต่างประเทศมายังบริษัทลูกทำให้เพิ่มความสามารถประสิทธิภาพการผลิตในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้ส่งออกสินค้าอาหารที่สำคัญของโลก ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนโดยตรงในอุตสาหกรรมอาหารของไทยโดยเฉพาะอาหารแปรรูป ได้แก่ อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป มีมูลค่าการส่งออก 126,457 ล้านบาท และผลไม้กระป๋องและผลไม้แปรรูป มีมูลค่าการส่งออก 65,862 ล้านบาท เป็นต้น (กระทรวงพาณิชย์, 2561) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทย ได้แก่ ผลิตรภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ อัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำโดยเฉลี่ยอัตราเงินเฟ้อภายในประเทศการใช้จ่ายของภาครัฐบาล การเก็บภาษีเสรีภาพทางการเมืองรวมถึงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในปีที่ผ่านมา (อภิรัตน์, 2554: สุทธิญา และฐิติวรรณ, 2559) การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจะช่วยลดช่องว่างระหว่างเงินออมในประเทศกับความต้องการเงินทุน และส่งผลดีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจก็ต่อเมื่อประเทศมีภาวะเศรษฐกิจที่เหมาะสม (Kotrajaras, 2010; พีระ, 2558) เมื่อพิจารณาเงินลงทุนจากต่างประเทศในปี พ.ศ. 2560 พบว่าการลงทุนทางการเงินและการประกันภัยมีมูลค่าการลงทุนมากที่สุด รองลงมาเป็นการค้าส่งและค้าปลีก การซ่อมแซมยานยนต์และรถจักรยานยนต์ และการลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์ ตามลำดับ โดยในภาพรวมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 – 2560 อัตราการลงทุนจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 0.07 ต่อปี สำหรับภาคอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปนั้นมีอัตราการลงทุนที่เพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 0.46 เฉลี่ยปี พบว่าเงินลงทุนในอุตสาหกรรมนี้ส่วนใหญ่มาจากประเทศ

ญี่ปุ่น มีมูลค่าเงินลงทุน 5,281 ล้านบาท รองลงมาเป็นประเทศเนเธอร์แลนด์ที่มีมูลค่าเงินลงทุน 4,178 ล้านบาท ตามลำดับ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561) เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมทำให้มีปริมาณผลผลิตทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก ที่ถูกนำมาใช้เป็นวัตถุดิบหลักในอุตสาหกรรมอาหารประเภทต่าง ๆ ได้ ประกอบกับไทยมีเทคโนโลยีในการผลิตที่มีความทันสมัย สามารถเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น ซึ่งการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารจะส่งผลกระทบต่อความกินดีอยู่ดีของเกษตรกร โดยผลิตภัณฑ์ที่ไทยมีมูลค่าส่งออกมากที่สุดจะเป็นผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป แสดงให้เห็นว่าไทยมีพร้อมด้านการผลิตในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป ซึ่งอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปจะเป็นการนำผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรมาผ่านกระบวนการแปรรูปขั้นต้น ขั้นกลาง หรือการแปรรูปที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงมาเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปพร้อมรับประทาน (พิมพ์เพ็ญ และนิธยา, ม.ป.ป.) จึงดึงดูดนักลงทุนจากเนเธอร์แลนด์ให้เข้ามาลงทุนโดยตรงในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปซึ่งมูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากเนเธอร์แลนด์ในอุตสาหกรรมแปรรูปมีปริมาณที่สูงและเป็นอยู่ในอันดับต้น ๆ เสมอ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561) ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นในการวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากประเทศเนเธอร์แลนด์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป ซึ่งเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของไทย

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลแบบพหุติยภูมิแบบอนุกรมเวลา โดยทำการศึกษาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2549 - 2560 รวมเป็นระยะเวลา 12 ปี ศึกษาเฉพาะเงินลงทุนจากประเทศเนเธอร์แลนด์ที่เข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปเท่านั้น คือ ผ่านรูปแบบสมการถดถอยเชิงซ้อนหลายตัวแปร (Multiple Regression) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square: OLS) ดังสมการที่ (1)

$$FDI_N = f(GDP, W, Ex_N, INF, M, X, Inv_{N,t-1}, Dummy) \quad (1)$$

โดย กำหนดให้

FDI_N = มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากประเทศเนเธอร์แลนด์

GDP = ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศไทย

W = ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำในประเทศไทย

Ex_N = อัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินยูโร

INF = อัตราเงินเฟ้อภายในประเทศไทย

M = มูลค่าการนำเข้าสินค้าอาหารแปรรูปของไทย

X = มูลค่าการส่งออกสินค้าอาหารแปรรูปของไทย

$Inv_{N,t-1}$ = มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากประเทศเนเธอร์แลนด์ในปีที่ผ่านมา

Dummy = เสถียรภาพทางการเมืองไทย

ผลการศึกษา

สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงจากประเทศเนเธอร์แลนด์ที่มีต่ออุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของไทย ด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณวิธีกำลังสองน้อยที่สุดอย่างง่าย (Ordinary Least Square) สามารถอธิบายได้ดังสมการ (2)

$$\ln FDI_N = \beta_0 + \beta_1 \ln GDP_{t-1} + \beta_2 W + \beta_3 \ln Ex_N + \beta_4 \ln INF + \beta_5 M + \beta_6 X + \beta_7 \ln Inv_{N,t-1} + \beta_8 Dummy + u_i$$

โดยที่

β_i คือ ค่าพารามิเตอร์ หรือค่าสัมประสิทธิ์แห่งการถดถอย โดยที่ $i = 0, 1, 2, \dots, 8$

u_i คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

การพิจารณารูปแบบสมการที่ดีที่สุด พิจารณาจากค่าทางสถิติ F-test ค่าสัมประสิทธิ์กำหนด (R^2) และค่าสัมประสิทธิ์กำหนดที่ได้จากการปรับค่า (Adjusted R^2) ดัง Table 1 อธิบายความสัมพันธ์ของ

ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเข้าเงินลงทุนโดยตรงจากประเทศเนเธอร์แลนด์ครั้งนี้ค่า Adjusted R^2 เท่ากับ 0.99 หมายความว่า ปัจจัยต่าง ๆ จากแบบจำลองสามารถอธิบายการลงทุนโดยตรงจากเนเธอร์แลนด์ได้ร้อยละ 99 ส่วนที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 1 เนื่องมาจากปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำเข้ามารวมพิจารณาในสมการ ค่า Durbin-Watson มีค่าเท่ากับ 2.5240 ไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ของความคลาดเคลื่อนกัน (Autocorrelation) ในส่วนของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงจากประเทศเนเธอร์แลนด์ในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปมีจำนวน 7 ปัจจัย ได้แก่ ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำเฉลี่ยในประเทศไทย อัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินยูโร อัตราเงินเฟ้อภายในประเทศไทย มูลค่าการนำเข้าของไทย มูลค่าการส่งออกของไทย มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากเนเธอร์แลนด์ในปีที่ผ่านมา ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ส่วนเสถียรภาพทางการเมืองไทยที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1) ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำเฉลี่ยในประเทศไทย (W) มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.1073 หมายความว่า ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำเฉลี่ยในประเทศไทยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการลงทุนโดยตรงในอุตสาหกรรมแปรรูป ถ้าค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำเฉลี่ยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 บาท ทำให้การลงทุนโดยตรงจากประเทศเนเธอร์แลนด์จะมีมูลค่าเพิ่มขึ้น 0.1073 ล้านบาทที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 เนื่องสถานการณ์ในไตรมาสที่ 3 ของปี 2560 ผลิตภาพของแรงงานไทย (ผลผลิตต่อแรงงานหนึ่งหน่วย) มีการเพิ่มขึ้นเร็วกว่าค่าแรงที่แท้จริงจึงเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าการปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำของไทยเป็นสะท้อนความสามารถด้านการผลิตของแรงงานที่เพิ่มขึ้น (สุจิต และคณะ, 2561) ประกอบกับความสามารถในเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย จึงดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากเนเธอร์แลนด์ให้เข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป

2) อัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินยูโร ($\ln Ex_N$) มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -33.2688 หมายความว่า อัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินยูโรมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับการลงทุนโดยตรงในอุตสาหกรรมแปรรูป

ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินยูโรมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 บาท การลงทุนโดยตรงจากเนเธอร์แลนด์จะมีมูลค่าลดลง 33.2688 ล้านบาท ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 เนื่องจากถ้าค่าเงินบาทอ่อนตัวลงจะทำให้ดึงดูดนักลงทุนจากเนเธอร์แลนด์เข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของไทยมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อส่งออกสินค้าได้มากขึ้น ทำให้เศรษฐกิจของไทยเกิดการขยายตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rodrik (2008) ที่พบว่า ค่าเงินที่อยู่ในระดับต่ำจะส่งผลดีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่วนค่าเงินที่อยู่ในระดับสูงจะส่งผลเสียต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

3) อัตราเงินเฟ้อภายในประเทศไทย (InINF) มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -1.9649 หมายความว่า อัตราเงินเฟ้อของไทยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับการลงทุนโดยตรงในอุตสาหกรรมแปรรูป ถ้าอัตราเงินเฟ้อมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 การลงทุนโดยตรงจากประเทศเนเธอร์แลนด์จะมีมูลค่าลดลง 1.9649 ล้านบาท ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 สอดคล้องกับ Frankel (2004) โดยพบว่าการรักษาเงินให้อยู่ในระดับต่ำยังอาจนำมาสู่ปัญหาเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้นซึ่งอาจส่งผลเสียต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว

4) มูลค่าการนำเข้าของไทย (M) มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -0.0002 หมายความว่า มูลค่าการนำเข้าของไทยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับการลงทุนโดยตรงในอุตสาหกรรมแปรรูป ถ้ามูลค่าการนำเข้ามีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ล้านบาท การลงทุนโดยตรงจากประเทศเนเธอร์แลนด์จะมีมูลค่าลดลง 0.0002 ล้านบาท ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 สอดคล้องกับทฤษฎีของการได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของ เฮกเซอร์ ออแลง โดยการนำเข้าสินค้าเพื่อมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตจะทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้น (กนกพร, 2559) ซึ่งจะส่งผลต่อกำไรของธุรกิจทำให้ปริมาณการลงทุนโดยตรงจากประเทศเนเธอร์แลนด์ลดลง

5) มูลค่าการส่งออกของไทย (X) มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.00003 หมายความว่า มูลค่าการส่งออกของไทยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการลงทุนโดยตรงในอุตสาหกรรมแปรรูป

ถ้ามูลค่าการส่งออกมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ล้านบาท การลงทุนโดยตรงจากประเทศเนเธอร์แลนด์จะมีมูลค่าเพิ่มขึ้น 0.00003 ล้านบาท ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 สอดคล้องทฤษฎีการได้เปรียบโดยสมบูรณ์ของ ฮัดมัม สมิทท์ ซึ่งไทยมีความชำนาญด้านการผลิตในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป เนื่องจากมีประสบการณ์การผลิตเป็นระยะเวลาอันยาวนานและแรงงาน (กนกพร, 2559)

6) มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากเนเธอร์แลนด์ในปีที่ผ่านมา ($Inv_{N,t-1}$) มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -0.0002 หมายความว่า มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากเนเธอร์แลนด์ในปีผ่านมามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับการลงทุนโดยตรงในอุตสาหกรรมแปรรูป ถ้ามูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากเนเธอร์แลนด์ ในปีผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ล้านบาท การลงทุนโดยตรงจากเนเธอร์แลนด์ในปัจจุบันจะมีมูลค่าลดลง 0.0002 ล้านบาท ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 เนื่องจากในปี 2549- 2560 มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากประเทศเนเธอร์แลนด์มีปริมาณไม่สม่ำเสมอในแต่ละปี (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2560)

7) เสถียรภาพทางการเมืองไทย (Dummy) มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -0.6532 หมายความว่า เสถียรภาพทางการเมืองไทยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับการลงทุนโดยตรงในอุตสาหกรรมแปรรูป ถ้าเกิดการรัฐประหารขึ้นจะทำให้การลงทุนโดยตรงจากประเทศเนเธอร์แลนด์ลดลง มูลค่า 0.6532 ล้านบาท ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Feng (2001) และ Busse and Hefker (2007) พบว่าประเทศที่ไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง และความไม่แน่นอนทางการเมืองจะส่งผลกระทบทางลบต่อการลงทุนภาคเอกชน และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ส่วนปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศไทย (GDP) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ FDIN แต่ไม่มีนัยสำคัญ เพราะประเทศเนเธอร์แลนด์เข้ามาลงทุนโดยตรงในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปมาอย่างยาวนานและมีมูลค่าเงินลงทุนเป็นอันดับต้น ๆ ดังนั้นผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศไทยจึงไม่มีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรง

Table 1 Multiple Regression of equation (1)

Variable	Coefficient	S.E.	t-Statistic
Constant	147.9806**	2.689346	55.02476
lnGDP	-1.13048	0.164112	-6.888455
W	0.107287***	0.000564	190.074
lnEx _N	-33.2688***	0.170991	-194.5644
lnINF	-1.96492***	0.00992	-198.0688
M	-0.00017***	5.56E-07	-298.1895
X	3.31E-05***	2.11E-07	156.9146
Inv _{N,t-1}	-0.00016**	2.59E-06	-59.88124
Dummy	-0.65317**	0.016162	-40.41445
Adjusted R ² = 0.999884 F-statistics = 9717.149 Durbin-Watson = 2.523988			

Remarks: *** significant differences (p≤ 0.01)

** significant differences (p≤ 0.05)

สรุป

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงจากประเทศเนเธอร์แลนด์ในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของไทย ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยนอัตราเงินเฟ้อภายในประเทศไทยมูลค่าการนำเข้าของไทยมูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในปีที่ผ่านมา และเสถียรภาพทางการเมืองไทย ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการลงทุนเข้ามาลงทุนของประเทศเนเธอร์แลนด์ ส่วนและมูลค่าการส่งออกของไทย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการลงทุนโดยตรง ซึ่งตรงกับการศึกษาของ อภิรัตน์ (2554), สุทธิญา และฐิติวรรณ (2559) เมื่อพิจารณาปัจจัยดังกล่าวและล้วนแต่เป็นปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ ยกเว้นแต่อัตราเงินเฟ้อและเสถียรภาพทางการเมืองที่ประเทศไทยสามารถควบคุมให้มีเสถียรภาพได้ หากแต่การหวังพึ่งพาการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพียงอย่างเดียวนั้นไม่สามารถทำได้ ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาในด้านโครงสร้างทางการผลิตและเทคโนโลยีพร้อมทั้งเพิ่มทักษะและศักยภาพของแรงงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิตและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าในการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยให้ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร ชัยประสิทธิ์. 2559. ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ THEORY OF INTERNATIONAL TRADE. วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. 3: 5-7
- กระทรวงพาณิชย์. 2561. สินค้าออกสำคัญ 10 อันดับแรก. <http://www2.ops3.moc.go.th/> ค้นเมื่อ 27 เมษายน 2561.
- สุทธิญา ไข่มะพนม และฐิติวรรณ ศรีเจริญ. 2559. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติในประเทศไทย Affecting Foreign Direct Investment in Thailand. วารสารบริหารธุรกิจเศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร. 1: 75-87.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2561. Foreign Direct Investment (Inflow) Classified by Country and Business Sector of Thai Investors. <https://bit.ly/2WkndI>. ค้นเมื่อ 9 กันยายน 2561.
- พิมพ์เพ็ญ พรเฉลิมพงศ์ และนิธิยา รัตนพานนท์. ม.ป.ป. Processed food/อาหารแปรรูป. <https://bit.ly/2CQMwvU> ค้นเมื่อ 9 กันยายน 2561.

- พีระ เจริญพร. 2558. เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจะเป็นปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2558 ได้หรือไม่?. Thammasat Economic Focus (โครงการติดตามประเด็นเศรษฐกิจไทย), 3 (3). <https://bit.ly/2DBcg54>. ค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2561.
- รัตนา สายคณิต. 2530. เศรษฐศาสตร์การลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิต ชัยวิสุทธิชาติ, ก้องภพ วงศ์แก้ว และลูกหิน วราโชติเศรษฐ์. 2561. การขึ้นค่าแรงขั้นต่ำปี 2561: ประเมินผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย. <https://bit.ly/2HyRkjl>. ค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2561.
- อภิรัตน์ จิตต์ช่วย. 2554. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทย [ออนไลน์]. รายงานการประชุมทางวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัย “มสธ. วิจัย ประจำปี 2554”.
- Busse, A., and Hefeker, C. 2007. Political Risk, Institutions and Foreign Direct Investment. *European Journal of Political Economy*. 23: 397–415.
- Rodrik, D. 2008. The Real Exchange Rate and Economic Growth. *Brookings Papers on Economic Activity* 2: 365-412.
- Feng, Y. 2001. Political Freedom, Political Instability, and Policy Uncertainty: A Study of Political Institutions and Private Investment in Developing Countries. *International Studies Quarterly*. 45: 271–294.
- Frankel, J. 2004. On the Renminbi: The Choice between Adjustment under a Fixed Exchange Rate and Adjustment under a Flexible Rate. NBER Working Paper No. W11274.
- Kotrajaras, P. 2010. Foreign direct investment and economic growth: A comparative study among East Asian countries. *Applied Economics Journal*. 17: 12-26.